

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 8.12.2003 60. vuosikerta Numero 4 Sivu 13

Vuoden 2003 tuhoeläimet ja kasvitaudit

Irmeli Markkula; MTT

Tänä vuonnakin orasmailta löytyi tuhoeläimiä. Kahukärpäset ja koloradonkuoriaiset kiusasivat paikoin. Pihlajanmarjakoi herkutteli omenapuissa ja mansikkapunkki jatkoi lisääntymistään. Pelloilta löytyi myös perunaruttoa sekä viljojen laikku- ja ruostetauteja. Mansikka ja omena kärsivät talvivaurioista.

Alkukesällä viljoissa oli erittäin vähän tuomikirvoja. Kuumana ja kuivana kesänä 2002 viljat tuleantuivat niin nopeasti, että osa kirvoista ei ehtinyt hakeutua luonnonheiniin. Suurelle osalle kirvoista äkillinen ja aikainen pysyvän lumen tulo kävi kohtalokkaaksi. Tuomien oksissa oli vain muutamia yksittäisiä munia ja usein niiden seurana oli kuivunut tuomikirva. Vaikka tuomikirvoja oli vähän, löytyi keskikesällä ainakin Etelä-Suomen viljojen tähkistä ja röyhyistä runsaasti viljakirvoja.

Kirppoja ja luteita viljapelloilla

Alkukesällä oli paljon havaintoja kirppojen vioituksista. Juhannuksen jälkeen alkoi löytyä kirppojen lisäksi luteiden, ripsiäisten ja miinaajien vioitusjälkiä tavanomaista enemmän. Alkukesän kosteus suosi myös vehnän sääskien kehitystä. Kosteutta tuli niin paljon, että osa sääskistä aikuistui. Vehnän lisäksi vehnän sääskiä tavattiin myös ohrissa. Loppukesällä havaittiin muutamilla syysvehnälohkoilla hesseninsääsken koteloita ja tuhoja.

Viljakukon toukkien nakertelemia, lähes valkoisia, lehtiä tavattiin Hämeessä ja Etelä-Karjalassa. Tuhot eivät kuitenkaan olleet niin pahat kuin vuonna 2002. Myöhäisestä kylvöajasta huolimatta kahukärpästen vioitus kevätviljoilla jäi vähäiseksi, koska alkukesällä päivälämpötilat olivat melko alhaisia. Loppukesällä kahukärpäsiä oli kohtalaisesti orastuneilla syysviljamailla. Torjuntaa suositeltiin, jos keltaiseen liima-ansaan tarttui useita kahukärpäsiä vuorokaudessa.

Kuoriaisia rapsissa ja perunassa

Kesä-heinäkuun vaihteessa osa rypsikasvustoista oli jo nupulla, osa taas oli vasta taimettunut Etelä-Suomessakin. Kirppojen vioitus ei myöskään ollut kovin merkittävää, koska rypsit taimettuivat hyvin ja kosteutta riitti. Rapsikuoriaisia oli ruusuke- ja nuppuvaiheisissa rypseissä melko paljon, mutta vahingot jäivät todennäköisesti vähäisiksi.

Koloradonkuoriaisten mahdollinen talvehtiminen kesän 2002 invaasion jälkeen työllisti Kasvintuotannon tarkastuskeskuksen (KTTK) tarkastajia koko kesän. Kuoriaisia löytyi pieniä määriä 5-6 paikkakunnalta, mutta niiden alkuperää ei voitu varmistaa. Kuoriaiset aikuistuivat Pietarin alueella normaalia myöhemmin eikä massamuuttoa länteen todettu.

Punkit ja kuoriaiset herkuttelivat marjoilla

Mansikka- ja vihannespunkki talvehtivat hyvin ja aloittivat lisääntymisen heti ilmojen kunnolla lämmettyä. Kesäkuun viileät säät hieman hidastivat munintaa. Mansikka- ja hillanälvikkaitä oli melko runsaasti. Talvehtineiden aikuisten torjuminen ennen munintaa on yhä tärkeämpää. Mansikan lehdet kelpasivat myös mansikkalehtiäisen toukille. Helteiden aikana ampiaisetkin kävivät kaivelemassa kolojaan kypsiin mansikoihin.

Vattukuoriaista tavattiin yleisesti vattuviljelyksillä, joskin jonkin verran vähemmän kuin edellisellä vuonna. Vattukärpäsen toukan lakastuttamia vatun versoja oli monilla viljelyksillä. Mustaherukanäkämäpunkki pesii edelleen kotipuutarhoissa. Lehtikirvojen punertamat ja käpertämät mustaherukan lehdet herättivät huomiota. Herukanrataspunkki on edelleen yleinen herukkaviljelmillä. Rataspunkkien runsastuminen näkyy mustaherukalla lehtien pronssimaisena värityksenä. Punaherukalla se aiheuttaa lehtien epämuodostumista.

Pihlajanmarjakoi tuhosi omenoita

Pihlajanmarjakoin munintalentö alkoi 20.-23.6. ja oikea torjunta-aika oli heinäkuun puolivälissä. Vioituspaine oli suuri, koska pihlaja kukki vähän ja koita oli paljon. Omenakääriäistä esiintyi melko vähän. Sen lentoaika jatkui kuitenkin tavanomaista pidempään viileän alkukesän vuoksi, joten vioituksia esiintyi jonkin verran. Omenakirvaa ja omenankäärökirvaa oli paikoin runsaasti. Omenankäärökirva aiheuttaa lehtiin keltaisia tai punaisia, kuprumaisesti äkämöityneitä reunakääröjä. Luumuleikkuri aiheutti monin paikoin vioituksia katkomalla omenapuiden versoja ja raakileita.

Vaihtelevat säät suosivat kasvitauteja

Kylvöaika oli pitkä kostean ja viileän toukokuun takia. Syysviljakasvustojen kunto oli hyvin vaihteleva. Uudellamaalla noin puolet syysvehnän ja rukiin kasvustoista jouduttiin rikkomaan ja tilalle kylvettiin kevätvehnää ja ohraa. Keski- ja Itä-Suomessa rikottiin noin 10-20 % syysviljoista. Pohjanmaalla ohrakasvustoja kellastui märkyuden takia. Viljat pakkotuleentuivat aikaisin.

Viljoilla oli laikkutauteja jonkin verran, mutta pahoilta tuhoilta vältyttiin. Perunarutolle oli hyvät olosuhteet heinäkuussa, koska öisinkin oli lämmintä ja kosteaa. Rypsilä pahkahomeen vaara oli suuri alkukesän kosteuden takia.

Laikkutaudit kiusasivat viljoja

Viljoille kasvitaudit tulivat melko myöhään. Heinäkuun alussa kasvustojen alalehdillä oli jonkin verran ohranverkko- ja rengaslaikkua ja vehnän ruskolaikkua. Kauran lehtilaikkua oli kauramailla kohtalaisesti. Ohran verkkolaikkua tavattiin melko paljon. Rukiilla oli härmää tavanomaista vähemmän, ohralla ja vehnällä sitä ei esiintynyt juuri lainkaan. Rukiilla oli myös rengaslaikkua melko paljon. Loppukesällä rukiilla ja vehnillä oli mustaruostetta ja kauralla rengasruostetta. Viljapelloilla oli tyvitautia melko yleisesti. Tyvitautisen kasvin jyvät eivät täyttyneet ja mustat pintahomeet valtasivat kuolleen kasvin.

Viime kesälle olivat tyypillisiä erilaiset kasvuhäiriöt. Mangaanin ja magnesiumin puutosoireet olivat yleisiä ohralla. Lehtien kärjet kellastuivat sateiden epätasaisen jakautumisen takia.

Peruna ruton hampaissa

Etelä-Karjalasta ja Hämeestä tulivat kesä-heinäkuun vaihteessa ensimmäiset havainnot varhaisperunasta löydetystä perunarutosta. Ruton torjuntatarve vaihteli suuresti alueelta ja lohkolta toiselle sadekuurojen mukaan. Kuivuus vähensi ruttopainetta helteisillä alueilla huomattavasti. Näivetystautia ilmaantui jälleen kasvustoihin helteiden aikana. Perunarupea oli monin paikoin normaalia enemmän. Runsaiden sateiden alueilla oli mukuloissa kasvuhalkeamia. Mustasydämisyttä ja ruskolaikkua oli joissakin lajikkeissa hyvinkin runsaasti.

Alkukesän sateet aiheuttivat rypsilä melkoisen pahkahomeriskin. Helteiden tullessa riski kuitenkin väheni eikä merkittäviä tuhoja tullut.

Talvivauriot kiusasivat mansikkaa ja omenaa

Mansikka talvehti huonosti ja juurilahoa oli paljon. Vioituksen takia mansikkaa kuoli useilla viljelyksillä. Sato valmistui

helteiden takia nopeasti ja jäi määrältään vähäiseksi. Tyvimätäongelmia oli jonkin verran. Harmaahome ei ehtinyt haitalliseksi ja sato kypsyi nopeasti. Mustalaikkutaudin mahdollista esiintuloa seurattiin tarkasti viljelyksillä, varsinkin maahan tuotavista taimista. KTTK:n mukaan viime kesänä löytyi kolme mustalaikkutapausta.

Talvivauriot olivat yleisiä myös omenapuilla. Syksyllä 2002 talvi tuli niin nopeasti, että puut eivät ehtineet varautua siihen. Kevättalvi oli myös vaikea puille, kun päivät olivat lämpimiä ja yöt kylmiä. Erityisesti havupuut kärsivät lämpötilan vaihteluista ja edellisen kesän kuivuudesta. Niiden neulaset ruskettuivat.

Omenarupi talvehti maahan pudonneissa lehdissä, vaikka edellinen kesä oli ollut kuiva ja kuuma. Itiölento alkoi Piikkiössä 14.5. Rupea löytyi kaikkialta, jos torjunta oli tekemättä.

Viileän ja kostean alkukesän johdosta harmaalaikkutautia esiintyi erityisesti mustaherukalla. Varistetautia todettiin ensimmäisen kerran myös mustaherukalla, skotlantilaisissa lajikkeissa. Herukan villaruoste levisi helteiden aikana.

Lisätietoja: irmeli.markkula@mtt.fi
puh. (03) 4188 2593

Perunaseitti aiheutti paikoin pahoja versolaikkuvioituksia, myöhemmin kesällä näkyi paljon ilmamukuloita ja seurauksena sato oli huonolaatuista ja epämuotoista. (kuvat: Asko Hannukkala)

